

KULTURCHEF
Fredrik Sonck
fredrik.sonck@ksfmedia.fiFacebook: HBL Kultur
Twitter: @hblwebb
Instagram: @hufvudstadsbladet

■ Uppe i berget står den olyckliga Lisbeta (Sofie Asplund), nedanför syns kören och i mitten Karin (Jenny Carlstedt). FOTO: TIINA TAHVANAINEN

Ålands hundraårsjubileum firas med en kuslig opera om kvinnohat och vidskepelse

Sju oskyldiga kvinnor utsattes för tortyr och dömdes till en brutal död i häxprocesserna på Åland. Manlig makthunger och fåfänga var drivkrafter hos de lärda män som beseglade kvinnornas öden.

OPERA

Lisbeta

Karólína Eiríksdóttir: Lisbeta, regi Ida Kronholm, koreografi Soledad Howe, text Carina Karlsson & Ida Kronholm, scenografi Maria Antman, kostym Matilda Karlström. I rollerna: Sofie Asplund, Philip Björkqvist, Dan Karlström, Jenny Carlstedt, Therese Karlsson, Aarne Pelkonen och Veli Kujala, kvartttonsackordeon. Estniska sinfonietta, dir. Anna-Maria Helsing. Alandica i Mariehamn 15.7.

Lisbeta hör förmodligen till kulturföreningen Katrinas största satsningar i Mariehamn. Det är fråga om en nyskriven opera som handlar om de kusliga häxprocesser som ägde rum under den senare delen av 1600-talet. Musiken är skriven av **Karólína Eiríksdóttir**, som för sju år sedan skrev queeroperan *Magnus-Maria* för Mariehamn.

Hela ensemblen i den nya operan imponerar speciellt med sin höga kvalitet. Många av sångarna är ålänningar med världskarriärer på gång. Regin, koreografin och texten gav mycket mer än man kunde vänta sig av en berättelse om häxprocesser. Kören och orkestern var mycket proffsiga och **Ida Kronholms** regi förde fram storyn med ett verkligen mycket nyansrikt grepp. Och därmed kunde Åland, hur skrämmande tragiska dessa händelser än var, fira sitt 100-års jubileum på bästa vis.

Sju helt vanliga, enkla kvinnor råkar ut för den nye i Dorpat (Estland) utbildade häradshövdingen Nils Psilander, ståtligt sjungen av den reslige åländske basbarytonen **Philip Björkqvist**. Han får stöd av kyrkoherden Bryniel Kjellinus, raffinerat tolkad av den sedan länge i Tyskland verksamme åländske tenoren **Dan Karlström**. De två herrarnas läsning

av de heliga texterna är så strikt, att man kan fråga sig om de ens själva tror på dem. I andra akten då kvinnorna uppmanas komma med en beskrivning av Blåkulla, lyckas de göra narr av de stränga herrarna som faller för deras förföriska flört. Här inser man att det nog också är fråga om herrarnas makthunger och överdrivna fåfänga.

Med ofattbart grym behandling och ren tortyr tvingar de lärda männen slutligen kvinnorna att erkänna synder som de aldrig begått. Obehagligt är det förstås även att kvinnorna på något sätt ändå tror på de tesar som de manliga maktutövarna använder mot dem. Till slut vänder vinden och socknens tolv nämndemän inser att oskuld belönats med döden. Häxförföljelsena anses ha tagit slut tidigare på Åland än i riket. För de sju kvinnorna som avrättades i denna opera blev det för sent.

Isländskan **Karólína Eiríksdóttir**s musik är modern, tilltalande och nyanserad, intimt knuten till det som sker.

Skatans roll

Isländskan **Karólína Eiríksdóttir**s musik är modern, tilltalande och nyanserad, intimt knuten till det som sker. Ett av de roligaste inslagen som antagligen kommit till i ett lite senare skede av kompositionsarbetet är Skatans roll eller frestaren själv som görs av **Veli Kujala** på hans eget specialkonstruerade kvartttonsackordeon. Jag skulle gärna ha gett honom en ännu lite större roll i musiken och ironiserandet av handlingen. (Se också HBL 8.7).

Sofie Asplund sjunger titelrollen Lisbeta med sin verkligen utsökta

lyriska sopran. Då hon försvarar sig mot myndigheterna och ber sin man om hjälp, får hon först till svar: "Varför sade du inte sanningen". Senare tar mannen sin hustru i försvar och barytonen **Aarne Pelkonen** gör det med innerlig vokal värme. Sopranen **Therese Karlsson** och mezzosopranen **Jenny Carlstedt** gör också mycket bra ifrån sig, inte minst genom att de sceniskt ger så mycket känsla och smärta.

Körpartiet är skönt skrivet och körens scenaktion accentueras smidigt av **Soledad Howes** koreografi. Libretto-texten är tillräckligt kortfattad för att inte bli tjatig och därmed imponerande slagkraftig. Texten har även vissa gamla, sköna litterära kvaliteter, exempelvis häradshövdingens ofta upprepade devis "En trollkona skall du icke låta leva". Men precis då operan ser ut att få ett någorlunda lyckligt slut, kommer en riktigt obehaglig gest i form av ett stolt handslag mellan häradshövdingen och kyrkoherden. Trodde de faktiskt in i det sista på sina handlingar?

JAN GRANBERG